

Souhrnná teritoriální informace:

Černá Hora

Zastupitelský úřad 17. 6. 2021 12:46

Černá Hora, plným názvem Republika Černá Hora, je republika v jihovýchodní Evropě při východním pobřeží Jaderského moře. Parlament Republiky Černá Hora sídlí v hlavním městě Podgorici. Parlament (Skupština Republike Crne Gore) je jednokomorový a má 81 členů volených na 4 roky. Vytváří zákony Černé Hory, ratifikuje mezinárodní smlouvy, navrhuje předsedu vlády, ministry a soudce; schvaluje státní rozpočet a vykonává další povinnosti uložené ústavou. Prezident Republiky Černá Hora je volen na pětileté funkční období v přímých volbách.

Černá Hora, která je nezávislá od r. 2006, postupně již od druhé poloviny 90. let 20. stol (od r. 1997) formovala vlastní, na Bělehradu nezávislou, ekonomickou politiku, včetně zavedení vlastní měny (zprvu německá marka DEM, poté EUR) a celního a daňového systému. Světová ekonomická recese zvrátila během r. 2009 rychlý rozvoj ekonomiky Černé Hory z let 2005-2008, kdy průměrný růst HDP činil 6 – 10 % ročně. Ekonomickou situaci země komplikuje pokračující pokles přímých zahraničních investic a slabá aktivita bank. Rozvoj podnikatelské sféry brzdí vnitřní zadluženost. Do roku 2020 byla nejvýznamnějším oblastí černohorské ekonomiky turistika (cca 25 % HDP). V souvislosti s pandemií Covid-19 a drastickém propadu příjmů z turistiky v roce 2020 (pokles o 92 % ve srovnání s rokem 2019) řada expertů i vládních představitelů upozornila na potřebu diverzifikace černohorské ekonomiky. Jedním ze sektorů, na který se chce Černá Hora nově soustředit jsou smart technologie. I nadále však lze předpokládat, že turistika bude patřit k významným sektorům.

Základní údaje	
Hlavní město	Podgorica
Počet obyvatel	0,62 mil.
Jazyk	černohorština
Náboženství	převážně pravoslavné
Státní zřízení	parlamentní republika
Hlava státu	Milo Đukanović
Hlava vlády	Zdravko Krivokapić
Název měny	EUR
Cestování	
Časový posun	není
Kontakty ZÚ	
Velvyslanec	Mgr. Urban Karel
Ekonomický úsek	00382 20 281 103
Konzulární úsek	00382 20 281 103
CzechTrade	Izudin Gušmirović
Czechinvest	ne
Ekonomika	
Nominální HDP (mld. USD)	5,7
Hospodářský růst (%)	4,3
Inflace (%)	1,2
Nezaměstnanost (%)	18,1

Kapitoly a podkapitoly:

1 Základní informace o teritoriu

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

2 Ekonomika

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

3 Obchodní vztahy s EU a ČR

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 FTA a smlouvy
- 3.3 Rozvojová spolupráce
- 3.4 Perspektivní obory (MOP)

4 Kulturní a obchodní jednání

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletrhy a akce

6 Kontakty

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

1 Základní informace o teritoriu

Podkapitoly:

- 1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi
- 1.2 Zahraniční politika země
- 1.3 Obyvatelstvo

1.1 Systém vládnutí a politické tendence v zemi

Oficiální název: Republika Černá Hora

Systém vládnutí: parlamentní republika

Politické tendence: Černá Hora je členskou zemí NATO a kandidátským státem EU (přístupová jednání byla zahájena v červnu 2012), vládní představitelé Černé Hory uvádějí, že země bude připravena na vstup do EU (tj. uzavře všechny kapitoly přístupových jednání) v roce 2025

Složení vlády:

předseda vlády - Zdravko Krivokapić

místopředseda vlády - Dritan Abazović

generální tajemník vlády - Božo Milonjić

ministr spravedlnosti, lidských práv a práv menšin - Vladimir Leposavić

ministr vnitra - Sergej Sekulović

ministerně obrany - Olivera Injac

ministr financí a sociálních věcí - Miloško Spajić

ministr zahraničních věcí - Đorđe Radulović

ministerně veřejné správy, digitalizace a médií - Tamara Srzentić

ministerně školství, vědy, kultury a sportu - Vesna Bratić

ministerně zdravotnictví - Jelena Borovinić Bojović

ministr ekonomického rozvoje - Jakov Milatović

ministr hospodářství, lesnictví a vodohospodářství - Aleksandar Stijović

ministr ekologie a urbanistiky - Ratko Mitrović

ministr kapitálových investic - Mladen Bojanić

1.2 Zahraniční politika země

Černá Hora má spolu se všemi státy západního Balkánu perspektivu členství v EU, kterou EU opakovaně potvrdila (včetně tzv. Soluňské agendy, přijaté na zasedání Evropské rady v Soluni v roce 2003). V současné době je Černá Hora ze zemí západního Balkánu v přístupovém procesu nejdále. V říjnu 2007 podepsala s EU Dohodu o stabilizaci a přidružení, která v květnu 2010 vstoupila v platnost. Po úspěšném splnění podmínek pro liberalizaci vízového režimu se státy EU byla v prosinci 2009 zrušena vízová povinnost. Přihlášku ke členství v EU podala Černá Hora v prosinci 2008. Status kandidátské země poté získala rozhodnutím Rady na základě pozitivního posudku Evropské komise v prosinci

2010 a přístupová jednání, která byla oficiálně zahájena v červnu 2012, dále pokračují. Dne 5. června 2017 vstoupila Černá Hora do NATO. Státní představitelé Černé Hory uvádějí, že země bude na vstup do EU připravena v roce 2025.

1.3 Obyvatelstvo

Počet obyvatel: 622359

Demografické složení:

Černohorci 44,98 %

Srbové 28,73 %

Bosňáci/Muslimové 11,96 %

Albánci 4,91 %

Romové 1,34 %

Chorvaté 0,97 %

Srbové obývají nejvíce severní část Černé Hory a okolí města Herceg Novi v Boce kotorské. Většina z nich odmítá postavení menšiny a považuje se v Černé Hoře za autochtonní národ. Bosňáci a Muslimové obývají převážně region Sandžaku v severní části země. Albánci jsou většinovým etnikem ve třech příhraničních oblastech s Albánií a Kosovem (Ulcinj, Tuzi, Plav, Gusinje), Chorvaté jsou rozptýleni nejvíce v Boce kotorské.

Náboženské složení:

pravoslavní 72,07 %

muslimové 19,11 %

římští katolíci 3,44 %

ostatní 1,24 %

2 Ekonomika

Podkapitoly:

- 2.1 Základní údaje
- 2.2 Veřejné finance a státní rozpočet
- 2.3 Bankovní systém
- 2.4 Daňový systém

2.1 Základní údaje

Světová ekonomická recese zvrátila během r. 2009 rychlý rozvoj ekonomiky Černé Hory z let 2005-2008, kdy průměrný růst HDP činil 6 – 10 % ročně. Ekonomickou situaci země komplikuje pokračující pokles přímých zahraničních investic a slabá aktivita bank. Rozvoj podnikatelské sféry brzdí vnitřní zadluženost. V souvislosti s pandemií Covid-19 došlo v Černé Hoře v roce 2020 k výraznému ekonomickému propadu, a to především vzhledem ke skutečnosti, že černohorská ekonomika spoléhala na příjmy z turismu (v roce 2019 dosáhly příjmy z turismu 25 % HDP). Ve srovnání s rokem 2019 se v roce 2020 propadly příjmy z turismu o cca 92 %. Na jaře 2021 se Černá Hora obrátila na Evropskou unii s prosbou o pomoc při vyrovnání téměř miliardového (USD) dluhu, který má Černá Hora vůči Číně. Předchozí vláda si v roce 2014 vzala od čínské státní banky Export-Import Bank půjčku na stavbu dálnice ve výši 944 milionů dolarů dolarů. Podle expertů Světové banky čeká Černou Horu v roce 2021 největší ekonomická recese ve srovnání s ostatními zeměmi regionu západního Balkánu s rekordním veřejným dluhem ve výši téměř 100 % (resp. 98 %) HDP.

Pandemie Covid-19 rovněž měla dopad na růst inflace a nezaměstnanosti.

Vedle turismu/cestovního ruchu spoléhá ekonomika Černé Hory dále na zemědělství (pěstování citrusů, vinné révy a zeleniny) a částečně na průmysl - ocelářství, dřevařství a strojírenství. Černohorští experti i vládní představitelé poukázali v souvislosti s pandemií Covid-19 na potřebu větší diverzifikace ekonomiky. Jedním ze sektorů, do kterých by měla vláda v nadcházejícím období více investovat, je oblast smart technologií a budování tzv. business inkubátorů.

Ukazatel	2018	2019	2020	2021	2022
Růst HDP (%)	8,5	6,2	-10,6	4,3	4,7
HDP/obyv. (USD/PPP)	21 047,6	22 970,4	20 940,0	22 170,0	23 660,0
Inflace (%)	2,6	0,4	-0,2	1,2	1,5
Nezaměstnanost (%)	16,1	15,9	19,1	18,1	17,3
Export zboží (mld. USD)	0,5	0,5	0,4	0,4	0,5
Import zboží (mld. USD)	2,9	2,8	2,2	2,5	3,0
Saldo obchodní bilance (mld. USD)	-2,4	-2,3	-1,8	-2,1	-2,5
Průmyslová produkce (% změna)	22,6	-6,2	-0,9	7,8	5,2
Populace (mil.)	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Konkurenceschopnost	71/140	73/141	N/A	N/A	N/A
Exportní riziko OECD	7/7	7/7	7/7	7/7	N/A

Zdroj: EIU, OECD, WEF

2.2 Veřejné finance a státní rozpočet

Nová černohorská vláda se od počátku potýká s dopady pandemie Covid-

Veřejné finance

19 na ekonomiku země. Nárůst zadlužení země (veřejný dluh dosahuje téměř 100 % (resp. 98 %) HDP má dopad na fungování země. V době vytváření tohoto dokumentu (v červnu 2021) stále nebyl schválen státní rozpočet na rok 2021, který měl představit východiska ze stávající situace.

Saldo státního rozpočtu (% HDP)	-7,6
Veřejný dluh (% HDP)	N/A
Bilance běžného účtu (mld. USD)	-0,9
Daně	
PO	9 %
FO	9 % / 11 %
DPH	21 % / 7 %

2.3 Bankovní systém

Bankovní sektor je charakterizován nedostatečnou úvěrovou aktivitou, vyvolanou poklesem ekonomické aktivity a rostoucími riziky z titulu prohlubující se nelikvidity. V Černé Hoře existuje nevládní organizace Sdružení bank Černé Hory se sídlem v Podgorici (Udruženje banaka Crne Gore). Členy sdružení jsou všechny banky, které mají licenci pro práci od Centrální banky Černé Hory. Činnost Sdružení zejména zahrnuje harmonizaci a koordinaci bankovních postupů s normami EU, posilování dobrých obchodních praktik a podnikatelské etiky a určování obchodních pravidel mezi státy, mezi státy a třetí stranou. Sdružení vydává časopis Bankar v anglickém a černohorském jazyce, který sleduje aktuální vývoj v oblasti bankovníctví a financí. Viz více <http://ubeg.info/>. Úroková sazba činila počátkem roku 2021 5,8 %.

Centrální banka: Centralna banka CG

Hlavní komerční banky:

Crnogorska komercijalna banka/ CKB- patří do OTP group, již dva roky za sebou (2019 a 2020) byla magazínem Global Finance vyhlášena za nejlepší banku Černé Hory <https://www.ckb.me/gradjani/gradjani-home>

ERSTE Bank - v roce 2020 v Černé Hoře posílila (mimo jiné 10% růst netto kreditu v porovnání s rokem 2019), u černohorských klientů populární pro propracovaný systém mobilního bankovníctví https://www.erstebank.me/sr_ME/stanovnistvo

Hipotekarna Banka - nejsilnější banka, nabízí širokou škálu bankovních i finančních služeb, zaměřena na korporátní filantropii <https://www.hipotekarnabanka.com/>

NLB Banka - jedna z největších bank v Černé Hoře s rozsáhlou sítí poboček a bankomatů <https://www.nlb.me/>

Prva banka Crne Gore - historicky nejstarší banka v Černé Hoře (založená 1901), největší síť poboček (ve 20 černohorských městech) <https://www.prvabankacg.com/>

2.4 Daňový systém

Daňový systém Černé Hory je poměrně přehledný a otevřený. Černá Hora v rámci přístupových jednání postupně usiluje o obdobné nastavení daňového systému, jak je tomu ve vyspělých zemích EU. Daň ze zisku byla snížena na 9 %. Plátce daně ze zisku platí rovněž tzv. daň po odbití, která činí 9 % na dividendy, podíly na zisku právnické osoby, autorské honoráře, kapitálové výnosy a výnosy z pronájmu nemovitosti, které se vyplácí nerezidentní právnické osobě. Daň z úrokových výnosů činí 5 %. Daň z příjmu fyzických osob činí 9% na mzdy do výše průměrné mzdy v Černé Hoře (tj. 785 EUR) a 11% na mzdy vyšší, než je průměrná mzda. Standardní DPH činí od počátku roku 2018 21 % a snížená sazba je 7 %. Osвобоzeny jsou služby ve veřejném zájmu, PHM pro loď (armáda, záchranná služba, mezinárodní transport), dále vývoz zboží, dodávky léků a zdravotnických prostředků, které se financují z Republikového fondu pro zdravotní pojištění. Sníženou 7% sazbou se zdaňují základní potravinářské výrobky (chléb, mléko, maso, jedlý olej, cukr, voda - kromě balené, denní tisk, veřejná doprava, strava pro zvířata), léky, zdravotnické přístroje, ortopedické a protetické pomůcky, knihy, učebnice a školní pomůcky, ubytování (hotely, apartmány, kempy, penziony) atd. Spotřební daň se vztahuje na alkohol, tabák, minerální oleje a jejich produkty a substituty, sycené nápoje s obsahem cukru a nálně do elektronických cigaret. Daň z převodu nemovitostí: 3 % z tržní hodnoty nemovitosti. U převodu nových nemovitostí je daň ve výši 19%.

3 Obchodní vztahy s EU a ČR

Podkapitoly:

- 3.1 Obchodní vztahy
- 3.2 FTA a smlouvy
- 3.3 Rozvojová spolupráce
- 3.4 Perspektivní obory (MOP)

3.1 Obchodní vztahy

Obchodní vztahy s EU

Černá Hora usiluje o postupné zintenzivnění ekonomických vztahů se všemi státy EU. Do EU Černá Hora vyváží především hliník, elektřinu, výrobky dřevařského průmyslu, zemědělské produkty (např. sušené ovoce, citrusy) a víno. Do Černé Hory jsou ze států EU importovány především automobily, motory vozidel, petrolejové oleje a léčiva. K hlavním unijním exportním partnerům Černé Hory patří Maďarsko a Slovinsko, mezi nejvýznamnější unijní importní partnery je pak Chorvatsko a Itálie.

Obchodní výměna s EU (mil. EUR)

	2018	2019	2020	2021	2022
Export z EU (mil. EUR)	1 188,7	1 217,7	944,7	N/A	N/A
Import do EU (mil. EUR)	179,7	158,9	154,7	N/A	N/A
Saldo s EU (mil. EUR)	-1 009,0	-1 058,7	-790,0	N/A	N/A

Zdroj: Evropská komise

Obchodní vztahy s ČR

K hlavním artiklům dováženým z České republiky do Černé Hory patří automobily, traktory, paliva, oleje, kotle, přístroje el. záznamu a pivo.

Obchodní výměna s ČR (mil. EUR)

	2018	2019	2020	2021	2022
Export z ČR (mld. CZK)	1,8	0,9	0,4	N/A	N/A
Import do ČR (mld. CZK)	0,2	0,2	0,1	N/A	N/A
Saldo s ČR (mld. CZK)	-1,7	-0,7	-0,3	N/A	N/A

Zdroj: ČSÚ

3.2 FTA a smlouvy

Smlouvy s EU

Stabilizační a asociační dohodu (SAD) podepsala Černá Hora dne 15. října 2007.

SAD podporuje hospodářské a obchodní vztahy.

Černá Hora podepsala CEFTA (Central European Free Trade Agreement) v červenci 2007.

CEFTA tak slouží jako příprava na plnohodnotné členství v EU.

Státy EFTA podepsaly s Černou Horou Dohody o volném obchodu v Ženevě dne 14. listopadu 2011. Dohoda vstoupila v platnost dne 1. září 2012.

Smlouvy s ČR

V bilaterální smluvní oblasti se Černá Hora přihlásila ke všem závazkům, které vyplývají z mezinárodních dohod podepsaných soustátím Srbska a Černé Hory a jeho právními předchůdci. V květnu 2018 bylo mezi ČR a Černou Horou po několika letech úspěšně dokončeno jednání o sukcesi. Seznam platných mezinárodních smluv s Českou republikou v aktuální podobě je k dispozici i na webových stránkách MZV.

Přehled základních dohod v ekonomické oblasti:

Platební dohoda mezi vládou ČSFR a Svazovou výkonnou radou Skupštiny Socialistické federativní republiky Jugoslávie (Bělehrad, 8. 2. 1991);

Dohoda mezi vládou ČR a federativní vládou Svazové republiky Jugoslávie o vzájemné podpoře a ochraně investic (Bělehrad, 13. 10. 1997, č. 23/2001 Sb.),

Dohoda o její změně vstoupila v platnost dne 4. 5. 2011;

Dohoda mezi vládou ČR a svazovou vládou Svazové republiky Jugoslávie o vzájemné pomoci v celních otázkách (Bělehrad, 9. 9. 1998, č. 99/2001 Sb.);

Smlouva mezi vládou ČR a radou ministrů Srbska a Černé Hory o zamezení dvojímu zdanění v oboru daní z příjmu a z majetku (Praha, 11. 11. 2004, č. 88/2005);

Dohoda mezi vládou ČR a vládou Černé Hory o hospodářské a průmyslové spolupráci (Cetinje, 27. 2011) vstoupila v platnost dne 22. 9. 2011 - na základě dohody vznikla meziparlamentní Smíšená komise pro hospodářskou spolupráci mezi ČH a ČR;

V březnu 2005 byla podepsána Dohoda o spolupráci mezi hospodářskými komorami ČR a Černé Hory, mezi Svazem průmyslu a dopravy ČR a Svazem zaměstnavatelů Černé Hory byla v r. 2008 podepsána Dohoda o spolupráci.

3.3 Rozvojová spolupráce

Černá Hora je příjemcem rozvojové pomoci některých států. Z pohledu české rozvojové pomoci Černé Hora nepatří mezi prioritní země, přesto jsou zde ještě některé malé rozvojové projekty realizovány. Prozatím největší projekt v rámci rozvojové pomoci poskytla ČR v letech 2004–2009 (celkem 980 000 €) jako příspěvek k projektu sanace skládky olovnaté-zinečnatých rud v Mojkovci. Sanaci prováděla česká firma VODNÍ ZDROJE a.s. Praha. V roce 2018 byl v Černé Hoře realizován malý lokální projekt na podporu integrace zdravotně postižených a členů mioritních skupin do společnosti prostřednictvím kulturních podujetí a uměleckých kroužků. Realizátorem projektu je Kulturně-informační centrum „Budo Tomović“ v Podgorici. V roce 2019 byl realizován malý transformační projekt zaměřený na vzdělávání studentů žurnalistiky a mladých novinářů v oblasti práce s informacemi v elektronických médiích. V roce 2020 byl realizován malý lokální projekt s Horskou službou Černé Hory, v rámci kterého byla pro černohorské horské záchranáře zakoupena dvě speciální transportní nosítka.

3.4 Perspektivní obory (MOP)

► Důlní, těžební a ropný průmysl

Vláda Černé Hory by v následujících letech chtěla výrazně zvýšit využití dostupných nerostných zdrojů revitalizací či rozšiřováním stávajících a otevřením nových dolů (například lokalita Maoče). V roce 2019 proběhl geologický průzkum černohorského mořského dna za účelem ověření výskytu nerostných surovin (plyn, ropa). Nová vláda navázala na kroky vlády předchozí a připravuje vybudování zkušební naftové studny cca 26 km od břehu mezi přímořskými městy Bar a Ulcinj. Do konce roku 2021 by pak mohlo být zřejmé, zda se v podzemí pod černohorskými vodami skrývá předpokládaných 51 mld. m³ plynu a 438 mil. barelů nafty. (Tyto odhady se zakládají na 3D snímcích provedených v rámci společného projektu italsko-ruského konsorcia ENI-Novatek a řeckého Energean.) Společnost Luka Bar AD (přístav Bar) zahrnuje do svého aktuálního plánu rozvoje návrh na vybudování terminálu pro kapalný plyn LNG. Kapacita zásobníku má být 20 000 m³. Již několik let se rovněž rozhoduje o privatizaci této společnosti, která je ve většinovém vlastnictví státu.

► Energetický průmysl

Nejvýznamnějším zdrojem elektrické energie je dosluhující 1. blok tepelné elektrárny Pljevlja. V roce 2018 vláda rozhodla o jeho ekologické rekonstrukci v hodnotě přesahující 100 mil. EUR. V listopadu 2019 výběrová komise EPCG (Elektroprivreda Crne Gore, Energetické závody

Černé Hory) zvolila jako vítězný projekt pro rekonstrukci tepelné elektrárny Pljevlja I nabídku konsorcia firem DEC International, Bemax, BB Solar a Permote. Součástí projektu je i teplofikace města Pljevlja, revitalizace skládky Maljevac a vybudování čistírny odpadních vod. Nová vláda krátce po svém jmenování oznámila, že odstupuje od budování malých vodních elektráren. Více úsilí však chce vynaložit v oblasti zkoumání možností výstavby větrných a solárních elektráren. Výhledově by se Černá Hora chtěla stát vývozcem elektrické energie. Za tím účelem byl položen podmořský kabel spojující Černou Horu s Itálií. Započetí prací na plynofikaci země bude záviset na realizaci výstavby jadernsko-jónského plynovodu, případně na výsledcích průzkumu mořského dna (viz část Důlní, těžební a ropný průmysl).

► ICT

Dosavadní závislost Černé Hory na turismu vedla vládní představitele k rozhodnutí, že musí dojít k diverzifikaci ekonomiky. Dopad koronavirové krize správnost tohoto rozhodnutí potvrdil. Již předchozí vláda začala vyvíjet zvýšené úsilí v oblasti podpory rozvoje moderních technologií. V opštinách (krajích) začínají budovat tzv. technologické inkubátory, které mají podpořit inovativní firmy, v závěru roku 2019 byl vyhlášen tender na vybudování nového Národního vědecko-technologického parku v Podgorici apod. Je zřejmé, že změny v nasměrování černohorské ekonomiky nelze dosáhnout ihned a není to možné ani bez pomoci partnerů ze zahraničí a spolupráce s nimi. Černá Hora je otevřena spolupráci jak v rámci regionu západního Balkánu, tak i se státy Evropské unie. Nabízí se tak potenciál pro uplatnění i českých firem.

► Vodohospodářský a odpadní průmysl

Do roku 2035 plánuje Černá Hora investice do ochrany životního prostředí za více než 1,4 mld. EUR. Finanční zdroje státu i municipalit jsou velmi limitované. Černá Hora má značné zásoby kvalitní vody, které však nedokáže sama efektivně využít (velké množství balené vody dováží ze Srbska nebo z Itálie). Tyto vodní zdroje jsou vhodné rovněž pro umělý chov ryb. Na řadě míst Černé Hory přetrvávají problémy s čištěním a regulací odpadních a splaškových vod. Hlavní město Podgorica bude v příštích letech investovat do systému čištění odpadních vod přibližně 55 mil. EUR, přičemž financování tohoto projektu bylo již schváleno. Řada opštin (krajů) bude nucena připravit plány výstavby čistíček odpadních vod, vodovodních sítí, spaloven odpadu a deponií. Samostatnou kapitolu činí revitalizace a odstraňování četných divokých skládek nebo rekultivace odkaliště poblíž továrny na výrobu hliníku (KAP) v Podgorici.

► Železniční a kolejová doprava

Železniční infrastruktura je zastaralá, proto vláda podporuje její postupnou modernizaci. Modernizací v současné době prochází páteřní trať Bar–Podgorica–Bělehrad, kde se kromě zabezpečovacích prvků rekonstruuji tunely, mosty a koleje. Celou železniční síť Černé Hory bude čekat výměna stávajících pražců za betonové. Ve fázi přípravy plánování je rozšíření železniční sítě ve směrech Bijelo Polje – Maoče a Bijelo Polje – Kosovo. Zastaralý je rovněž železniční vozový park. Černá Hora plánuje koupit tři vlakových souprav pro meziměstskou dopravu. Hodnota kontraktu je 15 mil. EUR, přičemž financování má zajistit EBRD a vláda má poskytnout státní garanci za úvěr. Kromě dodání nových vozů lze příležitost pro české firmy spatřovat i v opravách a revitalizaci použitých lokomotiv a vagónů. V národním střednědobém plánu jsou pro následující tři roky za jednu z priorit v oblasti dopravy označeny projekty rekonstrukce železniční infrastruktury. Ze státního rozpočtu a z příslibů finanční podpory mezinárodních institucí (IPA, WBIF, EIB, EBRD) má být vyčleněno minimálně 16,7 mil. EUR na rekonstrukci železniční napájecí soustavy části tratě v severní oblasti země (směrem k hranicím se Srbskem), rekonstrukci a modernizaci železniční stanice Bijelo Polje, výměny signalizačně-bezpečnostního systému na trati Bijelo Polje – Podgorica a Podgorica–Bar, sanaci tunelů a mostů atd.

4 Kulturní a obchodní jednání

Podkapitoly:

- 4.1 Úvod
- 4.2 Oslovení
- 4.3 Obchodní schůzka
- 4.4 Komunikace
- 4.5 Doporučení
- 4.6 Státní svátky

4.1 Úvod

Pro účely jednání se Černohorci je možné konstatovat, že místní zvyky se příliš neodlišují od českých. Jisté odlišnosti jsou ve volnějším vnímání času, výraznější rétorice (včetně opakovaného zmiňování osobních kontaktů na politiky, které je v některých případech spíše hypotetického rázu). Důraz je kladen na osobní kontakt, je vhodné partnera pozvat do ČR. Doporučuje se také prověřovat, zda druhá strana postupuje podle dohody (je třeba počítat s tlaky na odkládání problémů, což v důsledku může znamenat značné zpoždění společných projektů). Dílčí odlišnosti mohou nastat také v projevech silně věřících pravoslavných partnerů. Společenská kultura je České republice poměrně blízká. Region Balkánu je sice oproti našim zvyklostem v mnoha směrech odlišný, ve většině případů však jde o rozdíly překonatelné.

4.2 Oslovení

První kontakt lze provést prostřednictvím emailu, černohorští partneři však dávají přednost osobnímu kontaktu a očekávají, že se zájemci o navázání obchodních vztahů osobně dostaví. Přestože je řada černohorských firem schopna jednat v anglickém jazyce, je lepší mít při jednání tlumočníka z/do černohorského jazyka.

4.3 Obchodní schůzka

Černá Hora vznikla jako nástupnický stát někdejšího soustátí Srbska a Černé Hory po vyhlášení její nezávislosti. V minulosti byla ovládaná Osmanskou říší, zatímco přímořská oblast náležela Rakousko-Uhersku, proto jsou i dnes patrné značné rozdíly mezi severem a jihem země, mezi centrální a přímořskou oblastí. Černá Hora je mladým samostatným státem, s malou konkurencí v obchodě a hospodářství. Obchodní jednání probíhají na celém území obdobně.

Problematická je platební morálka černohorských hospodářských subjektů. Při jednáních byste měli být opatrní. Nevěřte pochybným firmám a jednotlivcům, kteří „umí vše zařídit a všude mají kontakty“.

Nepodceňujte černohorské partnery. Na jednáních jsou pozorní, lehce slíbí spolupráci, ale realizace je pomalá, často bezdůvodně oddalována.

Nenadsazujte ceny a jednejte otevřeně. Nadsazování cen je chápáno jako neseriózní jednání. Černohorští partneři přicházejí na jednání často dobře informovaní o vašich výrobcích, vašich cenách i cenách konkurence.

Černohorský trh je malý, perspektivní, ale vyžaduje trpělivost.

Mějte překladatele - při prezentaci výrobku a služeb bude váš partner očekávat komunikaci v černohorském jazyce. Možné je ale i jednání v angličtině.

Při prezentaci technologií, prací a výrobků se očekává i nabídka na financování (banky, fondy).

Platební morálka se v důsledku globální finanční krize v poslední době zhoršila. Platby předem se nedoporučují.

Písemná a e-mailová komunikace je neefektivní a dlouhá. Navázání osobních vazeb je nutné.

Úspěšná jednání často probíhají na tzv. pracovním obědě nebo večeři. Po jednáních může následovat i neformální pozvání na oběd nebo večeři, což se neodmítá. Nezapomeňte při vhodné příležitosti pozvání oplatit.

Jednací tým (oblečení, počet členů, věk apod.) by se měl řídit základními společenskými zvyklostmi platnými v evropském prostředí.

4.4 Komunikace

Černohorští partneři sice často deklarují, že jsou schopni komunikovat v anglickém, případně ruském, jazyce, je ale lepší mít s sebou tlumočníka do/z černohorského jazyka (příp. srbského) jazyka. Rozhodně je vhodnější komunikovat přímo/osobně, nespolehat se na komunikaci prostřednictvím emailu nebo telefonu. Žádná výslovná komunikační tabu neexistují.

4.5 Doporučení

Před jednáním s černohorskými partnery je dobré kontaktovat kancelář CzechTrade v Černé Hoře a požádat o reference na firmu, se kterou mají jednání proběhnout. Ke zvážení je i možnost přizvání zástupce CzechTrade k samotnému jednání.

4.6 Státní svátky

Nový rok: 1. - 2. leden

Pravoslavné Vánoce: 7. leden

Den práce: 1. - 2. květen

Den nezávislosti: 21. květen

Den státnosti: 13. červenec

Vánoce: 25. prosinec

(velká část černohorských muslimů dodržuje ramadán/bajram)

5 Základní podmínky pro uplatnění českého zboží na trhu

Podkapitoly:

- 5.1 Vstup na trh
- 5.2 Formy a podmínky působení na trhu
- 5.3 Marketing a komunikace
- 5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví
- 5.5 Trh veřejných zakázek
- 5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů
- 5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria
- 5.8 Zaměstnávání občanů z ČR
- 5.9 Veletřhy a akce

5.1 Vstup na trh

Jako největší problémy podnikání v Černé Hoře bývají uváděny úvěrová nedostupnost, vysoké daně, restriktivní regulace na trhu práce, nedostatečná infrastruktura, byrokracie, slabá pracovní disciplína práceschopného obyvatelstva a jen v menší míře korupce a organizovaný zločin, jakkoli jsou všeobecně považovány za největší problém Černé Hory. Produktivita práce v zemi je na úrovni pouhých 30 % průměru produktivity dosahované v EU. V zájmu přílivu zahraničních investic zúžila vláda Černé Hory dřívější investiční restriktce, umožnila transfer/repatriaci zisku a dividend a poskytla četné investiční záruky. Za tím účelem byly přijaty dvě desítky zákonů. Nejvýznamnějšími je Zákon o zahraničních investicích, Zákon o podniku, Zákon o insolventnosti, Zákon o transferu vlastnických práv, Zákon o účetnictví, Zákon o svobodných zónách, Zákoník práce, Zákon o bezpečnosti, Koncesní zákon, Restituční zákon, a balíček zákonů z oblasti daňové politiky. Zákon o zahraničních investicích sjednocuje proceduru schvalování dohody o zahraniční investici, snižuje minimální podíl účasti zahraničního kapitálu z 51 na 25 %, rozšiřuje aktivity, v nichž může cizinec mít většinový podíl, sjednocuje postavení zahraničního investora s domácím v daňových otázkách, právní ochraně a ochraně majetku. Zaručuje právo transferu najinou osobu jakož i repatriace zisku, zahraničnímu investorovi poskytuje ochranu před vyvlastněním majetku. V porovnání s předchozím zákonem je kratší a transparentnější. Legislativní prostředí dále upravuje přes dvacet obchodních zákonů. Nejvýznamnější jsou Zákon o obchodních organizacích (zjednodušil proceduru registrace podniků), Zákon o obchodní insolventci, Zákon o účetnictví a auditu, Zákon o konkurenci, Celní zákon, Zákoník práce, Zákon o Centrální bance, Zákon o příspěvcích, Zákon o stávkách, Zákon o elektronickém podpisu a Zákon o svobodných zónách.

5.2 Formy a podmínky působení na trhu

Oblíbenou formou uplatnění dovozního zboží (a služeb) na trhu je zastupování zahraničních firem místními zástupci (jde o pozůstatek z dob SFRJ, kdy ze zákona musely zahraniční firmy využívat služeb domácích zástupců). V této oblasti je pocíťována silná konkurence o získání zastoupení (jakéhokoliv) zahraničního komitenta. Význam této formy uplatnění na trhu není zanedbatelný, neboť v místních podmínkách hrají důležitou úlohu dlouhodobé osobní, často i příbuzenské, vazby a vztahy zástupců s potenciálními zákazníky. Na druhé straně se koneční spotřebitelé brání využívání služeb zprostředkování, neboť to zvyšuje konečnou cenu zboží. Zahraniční firmy se nejčastěji uchylují k poskytování zastoupení místním zástupcům na omezenou dobu, která je v případě spokojenosti obou stran dále prodlužována. S ohledem na velikost černohorského trhu se nejčastěji jedná o výhradní zastoupení pro celé území. Zahraniční firma nic nezkazí, neuspěchá-li svoje rozhodnutí o způsobu zastoupení na místním trhu, užitečné mohou být dotazy na příslušných regionálních hospodářských komorách či návštěvy oborových veletrhů.

Černá Hora má od roku 2001 zjednodušenou proceduru zakládání firem. K založení společnosti by mělo podnikateli alespoň teoreticky stačit 1 € (slovy: jedno EURO), doba by neměla být delší než 4 pracovní dny. Bližší detaily lze získat prostřednictvím Montenegro Business Alliance.

5.3 Marketing a komunikace

Požadavky na kvalitu, vzhled a úpravu propagačních materiálů především v tištěné podobě se nikterak zvlášť neodlišují od ostatních evropských zemí. Při vstupu nové firmy na trh je vždy oceněno vydání materiálů v místním jazyce (pozor na profesionální úroveň překladů!). Vzhledem k roztržitosti TV a rozhlasového trhu téměř neexistují přesně vyprofilované kanály či stanice, s jejichž pomocí by bylo možné přesně zasáhnout cílovou skupinu. Z hlediska PR je častým nedostatkem nezkušenost a nepřiliš velká ekonomická erudovanost nemalé části novinářů. Při plánování sdělení prostřednictvím HSP je třeba si toho být vědom a trvat na autorizaci (není považována za samozřejmost). Moderní reklamní kanály jako FB, TW nebo Instagram nejsou doposud v Černé Hoře příliš využívány. Klienti jsou více zvyklí na tradiční reklamu např. na billboardy, příp. na reklamní letáky. Nelze doporučit konkrétní PR agentury, neboť v této oblasti dochází prakticky neustále ke změnám.

5.4 Problematika ochrany duševního vlastnictví

Černá Hora zřídila v r. 2007 Agenturu pro ochranu duševního vlastnictví, která začala působit v závěru května 2008. Agentura je orgánem státní správy, do její kompetence spadá oblast práv průmyslového vlastnictví, depozitář a evidence autorských děl. Tímto krokem zároveň Černá Hora splnila jeden z řady požadavků a doporučení Evropské komise z jejích výročních Zpráv o dosaženém pokroku. Bližší informace k uvedenému problému lze nalézt na webu agentury <http://www.ziscg.me/> (Zavod za intelektualnu svojinu). Nelze jmenovat konkrétní rizika, která jsou v Černé Hoře spojena s problematikou ochrany duševního vlastnictví. Pokud k jakémukoliv zneužití dojde, je třeba se obrátit na Agenturu pro ochranu duševního vlastnictví a případně i na soud.

5.5 Trh veřejných zakázek

Černá Hora má problematiku trhu veřejných zakázek regulovanou samostatným zákonem a jednotlivé tendry jsou zveřejňovány Ředitelstvím pro politiku veřejných zakázek (Direktorat za politiku javnih nabavki <http://ujn.gov.me>). Některé tendry jsou vypisovány prostřednictvím portálu CeJN - Crnogorske elektronske javne nabavke <http://cejn.gov.me>, případně v ústředních denících Pobjeda či Vijesti. Účastníci tendrů se mohou obracet se svými připomínkami či stížnostmi na průběh jednotlivých řízení na Komisi pro ochranu práv ve věci veřejných zakázek (Komisija za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki). Státní tendry v Černé Hoře probíhají obdobně, jako v České republice.

5.6 Platební podmínky, platební morálka a řešení obchodních sporů

Řešení sporů je v gesci národních soudů s výjimkou těch, u nichž černohorská strana umožní mezinárodní arbitráž. Soudní systém se skládá ze tří úrovní: základní (15 soudů v 21 opštinách), vyšší (2 soudy – Podgorica a Bijelo Polje) a nejvyšší. Zřízeny jsou rovněž Apelační soud a Správní soud se zvláštní jurisdikcí pro obchodní záležitosti. Opatrný přístup zahraničních investorů souvisí v posledních letech s dopady pandemie Covid-19, světové finanční krize a ekonomického útlumu jakož i mnohdy problematickou platební morálkou černohorských hospodářských subjektů, přetrvávajícími složitými postupy spojenými s vydáváním nejrůznějších povolení, nadále silně rozšířenou korupcí (vztahy a vazby místních politických elit s podnikatelským sektorem) a nejasnostmi v pozemkových knihách a katastru nemovitostí. V Černé Hoře byla ukončena restrukturalizace a privatizace bankovního sektoru, který se řídí standardním bankovním režimem, běžným ve vyspělých evropských zemích. Běžně funguje institut bankovních záruk. Platební morálka se však v důsledku dopadů globální finanční krize v poslední době zhoršila. Avansové platby (platby předem) se nedoporučují. Exekuční systém pro dlužníky však nadále funguje vcelku úspěšně díky poměrně solidní efektivitě hospodářských soudů. Doba splatnosti faktur je ze zákona 30 dnů, fakticky se ale často jedná o 7 dnů.

5.7 Víza, poplatky, specifické podmínky cestování do teritoria

Do Černé Hory mohou občané České republiky cestovat bez víza na dobu do 90 dnů v jednom půlroce. V případě, že má občan České republiky zájem setrvat v zemi delší dobu, musí požádat o povolení k přechodnému pobytu - tj. nad 90 dnů. Žádost o vízum/povolení k přechodnému pobytu lze podat na velvyslanectví Černé Hory ve Vídni, které spravuje rovněž Českou a Slovenskou republiku. V některých případech lze o povolení k přechodnému pobytu požádat až na území Černé Hory (pro aktuální pravidla a podmínky je potřeba kontaktovat Velvyslanectví Černé Hory ve Vídni nebo Cizineckou policii Černé Hory).

Pro cesty do Černé Hory je doporučeno sjednat komerční připojištění. K přesunům na území Černé Hory je doporučeno užívat osobní vozidlo (nespoléhat se na městské, meziměstské autobusy nebo vlakovou dopravu). Ve městech je velmi často využívaným a finančně dostupným způsobem přepravy taxi. Taxi je třeba si objednat přes telefon/hotelovou recepci. Hotely v Černé Hoře mají obdobnou úroveň jako v České republice, existuje zde možnost kvalitního ubytování za přijatelnou cenu. Řada hotelů má webové stránky, kde je možné ověřit kvalitu a cenu ubytování. Platby lze provádět jak v hotovosti, tak i platební kartou. V hotelech ve většině případů není doporučeno pít vodu z kohoutku.

Očkování do Černé Hory není třeba. Doporučuje se očkování proti žloutence A a B a proti tetanu. Před cestou je vhodné se informovat – např. Klinika pracovního a cestovního lékařství. Velvyslanectví ČR v Podgorici doporučuje turistům vybavit se na cestu všemi potřebnými léky již před odjezdem z ČR a v průběhu pobytu nepodceňovat potenciální rizika včetně možných vážných úrazů, zejména v horách.

Nejlepší spojení mezi letištěm a centrem hlavního města je prostřednictvím taxi (cena cca 15 - 20 EUR). Konkrétní hotely velvyslanectví nedoporučuje - na platformách, které se věnují ubytování existuje dostatek recenzí. V hl. městě je řada hotelů na západoevropské úrovni, v regionech pak vysoké množství hotelů splňuje evropský standard.

5.8 Zaměstnávání občanů z ČR

Zákon o zaměstnávání a práci cizinců (č. 22/08 Sb. Černé Hory) zrušil kategorii nerezidenta, reguluje zaměstnávání osob bez státního občanství Černé Hory s výjimkou specifických případů, definovaných Zákonem. Rozvoj černohorské ekonomiky se navzdory nezaměstnanosti, která se pohybuje mezi 11 a 14% práceschopného obyvatelstva, bez zahraniční pracovní síly neobejde. Aby však mohl být cizinec zaměstnán, musí splnit 4 základní požadavky: mít pracovní povolení, trvalý či přechodný pobyt, pracovní smlouvu a být svým zaměstnavatelem přihlášen u příslušného orgánu. Za účelem obdržení pracovního povolení musí Úřad práce (Zavod za zapošljavanje) vydat potvrzení, že o předmětné pracovní místo nežádá domácí občan anebo danou práci odmítá. V takovém případě lze zaměstnat cizince. Režim, stanovený Zaměstnaneckým zákonem, se netýká členů diplomatických a konzulárních misí a dalších osob požívajících imunitu na základě mezinárodního práva, realizátorů nejrušnějších aktivit na základě mezinárodních smluv, uprchlíků žijících v Černé Hoře déle než tři roky a těch, kteří uzavřeli sňatek s černohorským státním příslušníkem či mají dítě s černohorským státním občanstvím, zakladatelů a členů správních orgánů hospodářských subjektů, vykonávajících činnost, která nemá pracovní charakter, akademických funkcionářů, členů mezinárodních misí, které se souhlasem vlády Černé Hory vykonávají výzkumnou činnost, akreditovaných dopisovatelů a korespondentů zahraničních médií, umělců a jejich manažerů, pokud nepracují v Černé Hoře déle než 30 dnů či přerušované nepřekročí v jednom roce pobyt v délce tří měsíců, vystavovatelů na veletrzích a výstavách, účastníků vědeckých sympózií a seminářů, podnikatelů a obchodníků, studentů a žáků na praxi na základě mezinárodní dohody, posádek lodí, církevních hodnostářů po dobu výkonu bohoslovecké činnosti, pracovníků registrovaných humanitárních organizací, pracovníků zábavních zařízení a cirkusů, pokud nepřekročí 3 měsíční dobu působení, civilních a vojenských příslušníků vlád jiných zemí působících na základě dohody o spolupráci s vládou Černé Hory.

Úroveň základní (státní) zdravotní péče je nižší, než v České republice. Značná část Černohorců se při hledání kvalitnější zdravotnické služby obrací na soukromé kliniky nebo na soukromá zdravotnická zařízení v okrajích států (nejčastěji v Srbsku). ZÚ doporučuje zajistit si před cestou do Černé Hory komerční zdravotní připojištění. Při dlouhodobých cestách z ČR do Černé Hory za služebním účelem lze prostřednictvím svého zaměstnavatele požádat Českou správu sociálního zabezpečení (ČSSZ) o vystavení formuláře CZ/YU 101 o sociálním zabezpečení (Potvrzení o příslušnosti k právním předpisům o sociálním zabezpečení v souladu s ustanovením čl. 7 odst. 1 Smlouvy mezi ČR a Svazovou republikou Jugoslávií (SRJ) o sociálním zabezpečení z 1. 12. 2002). Výše uvedené formuláře zakládají nárok na neodkladné věcné plnění během pobytu na území Černé Hory. Pojištěnec po příjezdu do Černé Hory předloží uvedený dokument (CZ/YU 101 či CZ/YU 111) příslušné pobočce Fondu pro zdravotní pojištění Černé Hory (Fond za zdravstvo osiguranje Crne Gore) dle místa svého přechodného pobytu. Pobočka Fondu vydá pojištěnci na základě formuláře CZ/YU 111 tzv. „nemocniční list“ / bolnički list, se kterým se může následně nárokovat neodkladné/ou ošetření/hospitalizaci ve veřejných zdravotnických zařízeních. V případě formuláře CZ/YU 101 se vydá pojištěnci Potvrzení o právu k využívání zdravotní péče zahraničního pojištěnce i členů jeho rodiny. Za každé ošetření ve veřejném zdravotnickém zařízení se pak hradí jen spoluúčast stejně jako občan Černé Hory, ostatní náklady si vzájemně uhrazují fondy zdravotního pojištění ČR a Černé Hory. Pokud je pacient v ČR pojištěn, potřebuje náhle neodkladnou zdravotní péči, avšak „nemocniční list“ si předtím nevybavil, veřejné zdravotnické zařízení v Černé Hoře je povinno si tento dokument ve dvojazyčné verzi vyžádat prostřednictvím příslušné pobočky Fondu. Pokud se však nepodaří tento dokument uvedenou cestou zajistit, veřejné zdravotnické zařízení má právo požadovat úhradu od pojištěnce.

Průměrná mzda se v Černé Hoře oficiálně pohybuje kolem 782 EUR, v řadě oborů jsou ale zaměstnanci ochotni pracovat za minimální mzdy ve výši kolem 250 EUR.

5.9 Veletrhy a akce

Většina hlavních veletrhů a obdobných akcí se koná v přímořském městě Budva, kde jsou pro organizaci ideální podmínky.

K nejznámějším veletrhům/akcím patří:

Veletrh turizmu - Sajam turizma (březen)

Ekologický veletrh - Sajam ekologije (březen)

NAUTIC SHOW - Veletrh sportu, campingu, rekreačního vybavení (březen x duben)

Veletrh vody, vodovodů a sanitárních technologií - Sajam vode, vodovodi, sanitarne tehnologije (září)

Veletrh energetiky - Sajam energetike (přelom září a října)

Automobilový veletrh - Sajam automobila (říjen)

Business veletrh - Sajam biznisa (říjen)

6 Kontakty

Podkapitoly:

- 6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu
- 6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)
- 6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

6.1 Kontakty na zastupitelské úřady ČR v teritoriu

Velvyslanectví České republiky v Podgorici

Ambasada Republike Češke u Podgorici

Embassy of the Czech Republic in Podgorica

Partizanski put 6 A – Tološi

81 000 Podgorica

Černá Hora/ Crna Gora/ Montenegro

Telefon (stacionární): 00 382 (0) 20 281 103

Nouzová linka – stálá konzulární pohotovost: 00 382 (0)69 33 88 00

E-mail: podgorica@embassy.mzv.cz

Web: www.mzv.cz/podgorica

Czech Trade

Izudin Gušmirovic

tel (mob.): 00382 69 334 521

Visariona Borilovića 15

Podgorica Crna Gora / Montenegro

email: izudin.gusmirovic@czechtrade.cz

web: www.czechtrade.me

úřední hodiny konzulárního oddělení pro veřejnost: úterý a čtvrtek 09:00–13:00 hod.

6.2 Praktická telefonní čísla (záchranka, policie, požárníci, infolinky, apod.)

První pomoc – 124

Hasiči – 123

Policie:

<https://www.businessinfo.cz/cerna-hora>

Dopravní policie – 122

Pohotovost EU – Emergency Call – 112

Infolinky:

Informace – 1181

Informace o tel. číslech – 1180

Nemocnice:

Klinički centar Crne Gore (Ljubljanska bb, 81 000 Podgorica, tel. +382 20 412 412)

Záchraná služba: Urgentni centar (Ljubljanska bb, 81 000 Podgorica, tel. +382 20 412 267)

6.3 Důležité internetové odkazy a kontakty

prezident Milo Đukanović <http://www.predsjednik.me/>

vláda a všechna ministerstva <https://www.gov.me/en/homepage?alphabet=lat>

hospodářská komora Černé Hory <https://www.privrednakomora.me/>

Média:

deník Pobjeda <https://www.pobjeda.me/>

deník Vijesti <https://www.vijesti.me/>

deník Dan <https://www.dan.co.me/>

deník Dnevne novine <https://dnovine.me/>

informační portál Cafe del Montenegro <https://www.cdm.me/>

informační portál Analitika <https://www.portalanalitika.me/>

Další užitečné kontakty:

Národní turistická organizace - Nacionalna turistička organizacija <https://www.montenegro.travel/en>

Automobilový svaz Černé Hory- Auto-moto savez MNE <https://amscg.org/>

Železnice Černé Hory - Željeznički prevoz Crne Gore - <https://www.zcg-prevoz.me/>

Letiště Černé Hory - Aerodromi Crne Gore <https://montenegroairports.com/>